

ZUZENTASUN SISTEMEN JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA EGITEKO TRESNA DESBERDINEN AZTERKETA KONPARATUA

---

1. Sarrera
2. Aztertutako erreferentziazko nazioarteko eremu geografikoetan zuzentasuna eta gobernu ona ebaluatzeko erabilitako tresna nagusiak
  - a. Europa
  - b. Amerika
  - c. Ozeania
3. Ondorioak
4. Bibliografia eta glosarioa

1. Sarrera

Lan honetan, kontinente desberdinetako herrialde batzuk aztertuko dira gobernu onaren kodea bermatuko duten tresna guztiak aurkitzeko, dagozkien funtzioekin eta ebaluazio metodo garrantzitsuekin.

Hauek dira herrialde horiek: Finlandia, Suedia eta Danimarka Europari dagokionez, Kalifornia Estatuak, Kanada eta Txile Amerikako kontinenteari dagokionez, eta Australia eta Zeelanda Berria Ozeaniari dagokionez.

Azterketari ikuspegi bikoitzetik heldu zaio. Alde batetik, herrialdeek zuzentasun publikoa (eta, oro har, gobernu ona) bermatzeko erabili dituzten tresnak aurkitu dira, eta aztergai dugun azterlanarekin lotutako helburuak eta funtzio nagusiak deskribatu dira. Bestalde, gauza bera egin da herrialde horiek dauzkaten ebaluazio metodoekin.

Hain zuzen ere, monitorizazio, berme eta ebaluazio mekanismoak izatea ezinbesteko baldintza da erakundearen zuzentasun sistema batek arrakasta izan dezan, etika eta jokabide kode soil batetik harago.

Ezagunak dira etikaren eta jokabidearen kodeek sektore publikoko erakundeetan dituzten funtzio garrantzitsuak: jardueraren misioa aitortzea, ezagutza sortzea, horri buruzko ikaskuntza eta berrikuntza, kanpoko presioen aurkako babesa, jardunbide okerren prebentzioa, konfiantza eta eredugarritasuna.

Hala ere, askotan tresna horiek talde-pribilegio batzuen defentsa gisa ikusi izan dira, jarduera edo talde profesional jakin batzuen boterea indartzen dutenak. Izan ere, aipatu dugun jarduera babesteko eginkizun ukaezinak ez luke saihestu behar legez ezarritako arau juridikoen mende egotea. Adibidez, Alejandro Nieto administratibistak etika eta jokabide kodeen zehaztasun falta kritikatu du; izan ere, legezketasun printzipioa hautsiko lukete, diziplina espedienteak edo kontrako ebaluazioak eraginez.

Lerro kritiko horretan, argudiatu da ere "jardunbide egokien" kontzeptuak despolitizazio estrategia batera eta esperientzian oinarritutako ikuspegi pragmatiko eta zientifiko batera jotzen duela, eta politikari uko egiten diola. Ikuspegi hori jarduera baten errealitatea atzemateko modu bat da, eta alde batera uzten ditu kontsiderazio politikoak eta botere kontsiderazioak, aurreiritziak baztertzearen egokitasuna azpimarratuz, arlo teknikoa eta politikoa bereiziz, eta "ideia onen" aplikazioa defendatuz, ideologikoki datozen tokitik datozela, "despolitizazio politikak" deitu den horretan. "Jardunbide egokien" kontzeptuaren kritika horri dagokionez, ezinbestean erantzun behar dira alde aurreko galdera batzuk: Zer da "jardunbide egokia"? Norentzat? Nork ebaluatu eta erabakitzen du bere ontasuna? Nola?

Hirugarrenik, mesfidantzaren eta eszeptizismoaren itzala dago etika kodeetan; izan ere,

askotan izaera erretoriko eta hutsa izan dute (batzuetan publizitate hutsa), baina jardueraren kalitatean eta bikaintasunean inolako eraginik izan gabe. Are okerrago, kode programatiko mota horiek, etika kosmetikotzat hartzen dutenek, frustrazio eta mesfidantza handiagoa eragin dute, eta, kasu askotan, jardunbide okerren koartada gisa jardun dute (jardunbide egokien kodeen zerrenda zabala duen sektore bat bankuena da, adibidez).

Horregatik guztiagatik, monitorizazioari eta ebaluazioari lotutako azpiegitura garatzeak arrakasta ekarri die neurri horiek onartu diren herrialdeei.

2. Aztertutako erreferentziazko nazioarteko eremu geografikoetan zuzentasuna eta gobernu ona ebaluatzeko erabilitako tresna nagusiak.

Ondorengo tauletan, ikerketan bildutako informazio garrantzitsua azaltzen da, kontinentearen arabera antolatuta. Ondoren, aztertutako informazioari buruzko iruzkina/hausnarketa egiten da.

a. Europa

HERRIAL DEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK	EGINKIZUNAK
Finlandia (1-3)	<ul style="list-style-type: none"> • Finantza Ministerioko Etika Aholkularitzako Batzordea 	Administrazio publikoaren etikari buruzko gomendio orokorrak ematea aktiboan dauden funtzionarioei.	<ul style="list-style-type: none"> • Etorkizunerako Batzordea 	Finlandiako Legebiltzarraren barruan dago. Gaur egungo erabakiek epe luzera dituzten ondorioak azaltzen ditu.
	<ul style="list-style-type: none"> • Konstituzioa • Administrazio Prozeduraren Legea • Zerbitzari Publikoen Legea • Gobernuaren Irekierari buruzko Legea • Eskuratze Publikoen Legea • Estatuko Funtzionarioen Legea • Zigor Kodea • Finantza Ministerioak emandako aginduak 	Tresna etikoak operazionalizatzeko funtsezko elementuak		
	<ul style="list-style-type: none"> • Administrazio Publikoaren Finlandiako Institutua 	Trebakuntza etikoari buruzko hainbat ikastaro eta jardunaldi egitea		

HERRIAL DEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK	EGINKIZUNAK
Suedia (4,5)	<ul style="list-style-type: none"> Zerbitzari publikoentzako balio partekatuei buruzko sarrera (Suediako Funtzionarioen Jardunbide Egokien Kode Etikoa) 	<p>o <u>Helburua:</u> Herritarrak zerbitzatu eta zaintzea.</p> <p>o Independentzia, balio erantsi gisa funtzionario publikoaren lanean.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Erabaki politikoak hartzeko kanpoko ebaluazioen sarea (politikaz kanpoko kideak) 	<p>o Suediako administrazio publikoa → oso deszentralizatuta dago eta agentzia publiko asko ditu</p> <p>o Agentzien aldizkako txostenak eta lanaren ebaluazioak</p>

HERRIALDEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK	EGINKIZUNAK
<p>Danimarka (3, 6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Administrazio Zentraleko eta Toki Administrazio Langileen Legea • Administrazioaren Gardentasunari buruzko Legea (2013) • Funtzionario publikoen jokabide kodea: balioak, printzipioak eta alderdi praktikoak 		<ul style="list-style-type: none"> • Interes gatazka eta ondarea: ez da derrigorrezkoa; alderdi batzuek eskatzen dute • Gardentasuna: ministroek gastuak, opariak eta antzeko datuak aitortzeko akordioa • Salaketak: jokabide kodea, funtzionarioek prentsari eta beste batzuei isilpekoa ez den informazioa emateko duten eskubidea. Irregularitasunen salaketari buruzko memoranduma. Eroskeria salaketak direla eta, zerbitzu publikoan ez dago kaleratzeen aurkako babesik. • Interes taldeen erregistroa. 	

Europaren egoera oso desberdina da, herrialdearen arabera, baina iparraldeko herrialdeak dira gainerako lurraldeekiko abantaila dutenak, argi eta garbi. Aztertuko den lehen herrialdea Finlandia da, bertako sistema politikoak erakunde publikoen funtzionamendu egokia kontrolatzen duten organismo ugari dituelako, eta erreferente izatera iritsi delako, ez bakarrik Europa mailan, baita mundu mailan ere.

Gobernu onaren kodea bermatzen duten tresna gisa, Finantza Ministerioako Aholkularitza Etikoaren Batzordea dugu. Batzorde horren eginkizun nagusia da ulertaraztea, etikaren bidez, gizabanakoa beste unibertso batean murgiltzen dela, eta unibertso horrek, bere burua ezagutzeko aukera emateaz gain, kontzientzia maila bat ere sortzen diola, jarduteko eginbeharrari hurbiltzen diona ingurukoei laguntza emanez. Eginkizun horren arduradunek pertsona zintzoaren profila izan behar dute, eta jokabide ezin hobea. Hautatutako arduradunek Aholkularitza Etikoaren Batzordea osatzen dute. Zerbitzari publikoen balioak martxan ipintzeak, zalantzarik gabe, eragin positiboa du gizartean. Horrela, gizarte ekitatiboagoa, solidarioagoa eta zuzenagoa lortzen laguntzen da. Batzorde horrek modu iraunkorrean egiten du lan. Bere zeregin nagusia da administrazio publikoan etikaren inguruko gomendio orokorrak ematea aktiboan dauden funtzionarioei, eta, bereziki, zerbitzari publikoen kargu uztearen kasuak eztabaidatzea, adibidez, gobernuan lan egin ondoren lan-bateraezintasunen ingurukoa.

Gainera, Finlandiak oso lege zorrotzak ditu etika publikoari dagokionez, eta, besteak beste, tresna hauek ditu: Konstituzioa, Administrazio Prozeduren Legea, Zerbitzari Publikoen Legea, Gobernuaren Irekierari buruzko Legea, Eskuratze Publikoen Legea, Estatuko Funtzionarioen Legea, Zigor Kodea bera eta Finantza Ministerioak emandako aginduak.

Aparteko aipamena merezi du Administrazio Publikoaren Finlandiako Institutuak; izan ere, hainbat ikastaro egiten ditu gobernu-agentzien trebakuntza arloei buruz, arreta berezia jarrita etikaren arloko prestakuntzan eta trebakuntzan: indukzio prozesuan - zerbitzari publikoa bere eginkizunerako trebatzen denean-, jarduera profesionalean, sustapenaren aurretik, eta, oro har, erakundeen hobekuntzarako tresna gisa.

Etorkizunerako Batzordea Finlandiako Legebiltzarrak duen erakunde iraunkorra da. Bere zeregina etorkizunaren inguruko hausnarketa egitea da. Izan ere, bertako kideen zeregina Finlandiako herriarentzat ahalik eta etorkizunik onena nola eraiki hausnartzea da, herriaren garapena geldiaraziko luketen arazoei aurrea hartuz. Orainaldian hartutako erabakiek epe luzera izango dituzten ondorioak aztertu eta azaltzen ditu Batzordeak.

Horretarako, ikuspegi integral batetik abiatuta egiten da lan, giza eskubideen, segurtasunaren, zuzentasunaren, ekologiaren, gizarte-ekitatearen, bakearen eta abarren arteko loturak nabarmenduz. Batzordeak hainbat aukera proposatzen ditu, arriskuak nabarmentzen ditu eta egoera posibleak diseinatzen ditu. Sor daitezkeen arazoen aurrean planteatutako konponbideak gobernuari bidaltzen zaizkio. Hau da bere lanaren oinarria: gaurko politikariek hartutako erabakiek eragin handia izango dute biharko politikan, ekonomian eta gizartean. Jaiotzearen dauden belaunaldiek ezin dituzte beren eskubideak defendatu; beraz, arduraz jokatu behar da haien biziraupena bermatzeko. Finlandiako Etorkizunerako Batzordea, aldi berean, Etorkizunerako Munduko Kontseiluaren zati da (WFC ingelesezko siglengatik). Batzorde hori bost kontinenteetako 50 pertsona ospetsuk osatzen dute. Pertsona talde horrek gobernuak, legebiltzarrak, arteak, gizarte zibila, mundu akademikoa eta enpresa mundua ordezkatzen ditu. Elkarrekin, etorkizuneko belaunaldien eskubideen aldeko ahotsa osatzen dute. WFCren zereginetako bat da politikariak kontzientziaztea erabakiak hartzeko erantzukizun etikoaren inguruan, kontuan hartuta erabaki horiek nola eragingo dieten etorkizuneko belaunaldiei. Lankidetzan estuan dihardu gizarte zibileko erakundeekin, legebiltzarrekin, gobernuarekin, enpresekin, eta etorkizunari begira bidezko politikak eta legeak ikertzen dituzten nazioarteko erakundeekin. Halaber, aholkuak ematen dituzte, ikastaroak eskaintzen dituzte eta politika berriak aplikatzen laguntzen dute. Etorkizunerako Munduko Kontseiluak, gai askotan, irtenbide holistikoak identifikatzeaz gain, horiek aplikatzeko modua ere aztertzen du.

Halaber, beste herrialde bat aztertzen ari da, Suedia, sektore publikoaren etika arloa ebaluatzeko erabiltzen dituen tresnak eta bitartekoak aurkezteko; izan ere, Finlandia bezala, Suedia puntako estatua da azterketa-eremu horretan.

Suediak funtzionarioen jardunbide egokien kode etiko bat du; izan ere, zerbitzari publikoak diren aldetik, funtzionarioen helburu nagusia herritarrek zerbitzatzeko eta zaintzeko da, betiere oso ondo finkatutako oinarri etikoa erabilita, eta haien independentzia balio erantsi gisa balioesten da sektore publikoko funtzionarioen lanean. Etika publikoaren metodoak ebaluatzeko, politikatik kanpoko kideak erabiltzen dira: Botere politikotik erabat independenteak diren zerbitzari publikoak direla ulertzen da, eta kanpoko ebaluazioen sare bat eratzen da erabaki politikoak hartzeko. Suediako administrazio publikoaren alderdi oso positiboa da, alde batetik, deszentralizazio maila handia duela, eta, bestetik, agentzia publiko asko dituela, aldizkako txostenak egiten dituzten agentzia horien eta, oro har, administrazio publikoaren egoera ebaluatzeko.

Europako atala amaitzeko, Danimarka aztertuko da, gai honetan beste erreferenteetako bat. Suedia eta Finlandiarekin batera, Europako eta, agian, munduko lidertzat har litezke sektore publikoko jokabideen kontrol eta kalitate egokiari dagokionez. Danimarkako sistema publikoa legalki oso kontrolatuta dago Administrazio Zentraleko eta Tokiko Administrazio Langileen Legearekin, Administrazioaren Gardentasunari buruzko Legearekin (2013) eta Funtzionario Publikoen Jokabide Kodearekin; azken hori herritarraren eta zerbitzari publikoaren arteko kontratu moduko bat da.

Ebaluazio metodoei dagokionez, agian Danimarka da berme gehien duen Europako herrialdea legezatasun mailari dagokionez. Gardentasunari dagokionez, adostasun politiko handia dago, adostu baitzen ministroek aitortu behar dituztela gastuak, opariak edo antzeko alderdiak. Zerbitzari publikoari dagokionez, oso gauza bitxia gertatzen da, hau da, jokabide kode bat dago, non adierazten den funtzionarioek isilpekoa ez den informazioa prentsari eta beste batzuei jakinarazteko eskubidea dutela. Irregularitasunen salaketari buruzko memorandumua. Eroskeria salaketak direla eta, zerbitzu publikoan ez dago kaleratzeen aurkako babesik. Funtzionario publikoek babesik ez izateak harritu gaitzake gehien Frantziako funtzionarioen babes sistemaren oinordeko garenoi.

Arraroa da Erresuma Batua sailkapen horretan ez egotea, baina esan behar da indartsu hasi zirela arlo horretako lege aurreratuekin (Nolan txostena), eta ez dutela lortu lege horiek garatzea urteak igaro ahala.

b. Amerika

HER RIAL DEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK
Kalifornia (AEB) Santa Klara (7)	<ul style="list-style-type: none"> • Code of ethic and values 	<p>Herritarrek gobernuarekiko duten konfiantza sendotu nahi du, funtzionario publikoen estandar altuak herritarrei emanaz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bertako auzitegi eskudunak

HER RIAL DEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK
Kanada (8)	<ul style="list-style-type: none"> • Finantza Administrazio Federalaren Legea 	<ul style="list-style-type: none"> o Kontrol prozesu gehienetarako oinarria ematen du o Negoziatzeko jokabide-eskakizunak ematen ditu o Kanadako gobernuaren gastuak kontrolatzen ditu 	<ul style="list-style-type: none"> • Legebiltzarraren kontrola • Azterketa publikoa eta, hala dagokionean, lege-kontrola • Auditore independenteak, auditore orokorra barne, maila federalean eta probintzian • Altxorraren Zuzendaritzaren kontrol aktiboko politika
	<ul style="list-style-type: none"> • Gatazken eta interesen kodea eta enplegu ostekoaren kodea • Etikako Ordezkarria eta Etika Funtzionarioaren Ordezkarria Senatuan • Zerbitzu Publikoak Modernizatzeko Legea • Zerbitzu Publikoen Enpleguari buruzko Legea 	<ul style="list-style-type: none"> o "Informatzaileen babesa" eta ildo orokor berriak bilatzen dituzte o Etikari eta kudeaketa-erantzukizunari buruzko kodeak bilatzen dituzte o Oraindik ez dira guztiak ezarri 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Langile publikoentzako jokabide arauak, 5.4 Zuzentaraua (British Columbia) 		<ul style="list-style-type: none"> • Aurrekoa aplikatzen du • Finantza Administrazioaren Legea • Aurrekontuan Erantzukizunari eta Gardentasunari buruzko Legea

HER RIAL DEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK
Txile (9,10)	<ul style="list-style-type: none"> • Funtzionario publikoen estatutu administratiboak • Udal funtzionarioen estatutu administratiboa • Administrazio Publikoaren Oinarrien Lege Orokorra • Administrazioaren Zintzotasunari buruzko Legea, Estatuko Organoei aplikatua • Administratzaile Publikoen Elkargoaren Etika Kodea 		<ul style="list-style-type: none"> • Justizia Auzitegiak

Europar gertatzen denaren antzeko zerbait gertatzen da AEBen, non, herrialde bezala duen konfigurazioagatik, estatu bakoitzak kudeatzeko gaitasun handia duen, agian iragan konfederal baten akordio gisa; horregatik, bi ordezkariak ganberak garrantzi handia dute. Aztergai dugun gaiarekin jarraituz, Amerikari dagokionez Kalifornia, Kanada eta Txile aztertuko ditugu.

Kaliforniak potentzial handia du hirietako ikerketa esparru honetan, eta Santa Klara hiria aztertu da ikerketa honetarako San Frantziskoko badian kokatutako hiri horrek, hain zuzen, zerbitzu publikoak instituzionalizatutako jokabide etikoen kode zabal bat du. Herritarren eta funtzionario publikoen arteko konfiantzari erreparatzen diote batez ere, horrela gizartearen onarpen-mailarik altuenak lortzeko. Batzorde hori tokiko gobernuak kideek, boluntarioek, batzordeetako kideek eta abarrek osatzen dute; halaber, justizia auzitegiek kontrolatzen dute Santa Klarako administrazio publikoaren printzipio etikoen funtzionamendu egokia.

Kanadari dagokionez, sektore publikoan etika normalizatzeko zenbait tresna dituzte, hala nola Finantza Administrazio Federalari buruzko Legea, kontrol prozesu gehienetarako oinarria ematen duena, eta araudiek Kanadako gobernuaren negozio eta gastuetarako jokabide-errekerimenduak ezartzen dituzte. Duela urte batzuk lege asko onartu ziren, maila federalean legeak aldatzeko edo berriak eransteko balio izan dutenak. Hainbat gai txertatzen dira: alderdi politikoei bideratutako ekarpen pribatuak murriztea, auditorearen funtzioa berriz ezartzea, lobistak erregistratzea, etikako ordezkariaren eta etikako funtzionarioen funtzioa ezartzea Senatuan, zerbitzu publikoak modernizatzeko legea, Zerbitzu Publikoaren Enpleguaren Legea, salatzaileak edo informatzaileak babestea, eta lotura orokor berriak eta etika kodeak eta kudeaketaren erantzukizuna. Gaur egun, neurri bat bera ere ez dago guztiz ezarrita.

Kanadak ebaluazio metodo oso zehatzak ditu, lehen deskribatutako arauetako batzuei lotuak daudenak, hala nola legebiltzarraren kontrola, azterketa publikoa eta, hala dagokionean, lege-kontrola eta auditoretza independenteak, maila federaleko zein probintzialeko auditoretza orokor bat eta Altxorraren Zuzendaritzaren kontrol aktiboko politika barne.

Kontinente amerikarrarekin amaitzeko, Txile erreferente bat da, nahiz eta berez ez duen etika-koderik funtzionario publikoentzat. Erreferentzia batzuk daude funtzionario publikoen administrazio estatutuetan, eta udal funtzionarioen administrazio estatutuan eta, duela gutxi sartu ziren Estatuko Organoei Aplikatutako Administrazio Jabetzari buruzko Legean.

Elementu etiko horien betetze-maila ebaluatzeko metodoa ez da erakundeen bidez egiten, beste adibide batzuetan ikusi den bezala, baizik eta indarrean dagoen araudia interpretatzeko ardura duten justizia auzitegi arrunten bidez.

c. Ozeania

HERRI ALDEA	ZUZENTASUN PUBLIKOA BERMATZEN DUTEN TRESNAK	EGINKIZUNAK	EBALUAZIO METODOAK	EGINKIZUNAK
<p>Australia (6, 11)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kudeaketarako Aholku Batzordea • Zerbitzu publikoan merezimendua babesteko batzordea • Ministerioen erantzukizunari buruzko funtsezko elementuen gida (1996) Responsabilidad Ministerial (1996) 	<p>Ministerioko postuetan dauden pertsonen printzipio, konbentzio eta jokabide arauetarako erreferentzia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ikuskaritzaren Batzorde Nazionala (NCOA, 2013) 	<p>Australiako gobernuaren eskala, irismena eta operazioa aztertzea</p>
<p>Zeelanda Berria (6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zerbitzu publikoaren jokabide kodea 		<ul style="list-style-type: none"> • Estatuko Zerbitzu Batzordea 	<p>o Zerbitzu publikoan zuzentasunari eta jokabide egokiari buruzko gutxieneko arauak ezartzeaz legez arduratzen den organoa. o Balioak, arauak eta jokabideak sustatzeko ardura duen organoa.</p>

Azkenik, Ozeanian Australia eta Zeelanda Berria ditugu, eta bi herrialde horiek etika sustatzeko ardura duten organismoak dituzte. Australian, Sektore Publikoan Merezimendua Babesteko Batzordea sortu zen, eta batzorde horren eginkizun nagusia da administrazio publikoari lotutako printzipio etikoak bermatzea, eta 1996an, ministerioaren erantzukizunari buruzko funtsezko elementuen gida bat onartu eta indarrean jarri zen. Gida hori, hain zuzen, erreferentziatzat hartzen da ministerioko postuetan dauden pertsonen printzipio, konbentzio eta jokabide arauetarako. Gainera, urte horretan bertan, arau eta balio etikoak jarri ziren martxan Australiako zerbitzu publikoan, gai etikoei buruzko kontzientzia eta ezagutza sendotzeko eta goi-zuzendariari jokabide zintzoen esparru kontzeptual bat emateko. Australiako jokabide etikoak ebaluatzeko metodoa Auditoretza Nazionalerako Batzordearen esku dago, eta Deloitteren txosten baten arabera, batzorde horretako kideen erdiak, gutxienez, independenteak dira, hau da, bizitza politikotik kanpo daude, eta beraien funtzio nagusia lehen deskribatutako araudien funtzionamendu egokia ebaluatzea da.

Zeelanda Berriko elementuak Australiakoen oso antzekoak dira: Sektore Publikoaren Jokabide Kodea du eta, Australian bezala, kode horren xedea da edozein administrazio publikok bete beharreko printzipio etikoak errespetatzen direla bermatzea; eta, halaber, ebaluazio-metodo gisa, Estatuko Zerbitzu Batzordea du, zeinak estandar etikoak betetzen direla bermatzeko eginkizuna duen.

3. Ondorioa

Azken ondorio gisa, eta hainbat herrialdetako tresnak sakon aztertu ondoren, ikus daiteke Europako herrialdeek abantaila argia dutela beste kontinenteekin alderatuta, araudiari eta ebaluazio-metodoei dagokienez. Egia da badirela beste herrialde batzuk, hala nola Espainia, Gardentasun Legea dutenak, baina araudi ahula eta aurrekontu txikia dute lege hori benetan abian jartzeko.

4. Bibliografia eta glosarioa

Bibliografia				
Egilea	Argitalpen urtea	Izenburua	Aldizkaria/editorea	
Diego Bautista, Oscar	2015	Ustelkeria prebenitzeko eta kontrolatzeko neurriak. Finlandiaren kasua.	Mexiko Estatuko Unibertsitate Autonomoa	Beste batzuk.
Rodriguez Alba, Jaime	2017	Finlandia: ustelkeriaren aurkako eredu etikoa.	Espazio publikoak (Mexiko Estatuko Unibertsitate Autonomoa)	20. liburukia, 49. zenbakia, orrialdeak 171-174 174
Diego Bautista, Oscar	2011	Etika publikoaren garapena eta ereduak nazioarteko esparruan.	Diziplina anitzeko topaketak (Mexiko Estatuko Unibertsitate Autonomoa)	39. liburukia, orrialdeak 1-13
Svensson, Goran and Wood, Greg	2004	Code of ethics best practice in the Swedish public sector: a PUBSEC-scale	International Journal of Public Sector Management	17. liburukia, 2. zenbakia, orrialdeak 178-195 195
Informe Gubernamental Gobierno de Suediako gobernuaren txostena	2019	Code of conduct.. Swedish Match.		
Diego Bautista, Oscar	2002	Etika administrazio publikoen esparruan. Zerbitzari publikoen artean etika sustatzeko neurriak.	Administrazio publikoaren Iberoamerikako aldizkaria (RIAP) Pública (RIAP)	ISSN 1139-3750, 10. zenbakia 3750, Nº 10, pp orrialdeak 71-94
Orr. Webgunea.	2019	http://www.santaclaraca.gov/government/ethics-values	Eskuratua: 2019/08/24	
Ustelkeriaren Aurkako Nazioarteko Konbentzioa Corrupción	2005	Kanadako gizarte zibilaren erantzunak adituen batzordeak hautatutako xedapenei buruzko galdetegiari por el comité de expertos	Transparency International Canada	
Orr. Webgunea.	2018	https://www.probidadenchile.cl/wp/codigos-etica-funcionarios-publicos-chile/	Eskuratua: 2019/08/13	

Carrizo Santiago, Daniella eta Durán, Francisco	2017	Txile, etika publikoko kodeen zeharkako ezarpenean: “ Tresnaren exekuzioa eta zuzentasun sistemaren hasiera”		
O’Flynn Janine	2018	Australiako esperientzia sektore publikoaren erreforman	Azterketa Publikoen Zentroa	1.liburuki a, orrialdeak 90-152 90-152

Glosario	
AP	Administrazio Publikoa
FM	Finantza Ministerioa
ZP	Zerbitzu Publikoa